

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سند راهبردی و نقشه‌ی راه توسعه‌ی فناوری سیستم‌های تولید همزمان برق، حرارت، برودت و آب شیرین

اعضای محترم کمیته راهبری تدوین سند:

مدیر پژوهه: مهندس مسعود آسايش
گروه پژوهشی تجهیزات دوار مکانیکی
راهبر: معاونت فناوری
ناشر: پژوهشگاه نیرو
کارفرما: شرکت توانیر
سفارش‌دهنده: وزارت نیرو

- # مهندس محمود اخیانی
- # دکتر علی جعفریان دهکردی
- # مهندس محمد رضا خطاطی
- # مهندس سید احمد مطهری
- # هومن تمیزی فر
- # افشن زروانی
- # مهندس حسن منصوری
- # دکتر زهرا منصوری
- # مهندس فریبرز مؤتمنی
- # مهندس منوچهر همتی
- # مهندس همایون یزدانی
- # مهندس محمد رضا خطاطی
- # مهندس سامان قاسمیان
- # مهندس قاسم عرب
- # مهندس مرتضی گل زاده

مقدمه

بهینه‌سازی مصرف سوخت در صنایع مختلف و بخصوص صنعت برق از جمله سرفصل‌های مهم صرفه‌جویی مصرف انرژی در کشور محسوب می‌گردد. با افزایش قیمت نفت و به تبع آن افزایش سهم سوخت در قیمت تمام شده برق تولیدی، ضرورت بررسی و ارائه راهکارهای مناسب افزایش راندمان بیش از پیش احساس می‌گردد. افزایش راندمان به روش‌های مختلف قابل انجام است که استفاده از سیستم مولد به روز با راندمان بالا، استفاده از سیستم‌هایی با قابلیت تولید مختلف و همزمان، بازیافت انرژی و بروزرسانی سیستم‌های قدیمی از متداول‌ترین آنها می‌باشد.

در این راستا و با توجه به رشد میزان مصرف انرژی در کشور و وجود محدودیت‌ها و چالش‌های موجود در تأمین سوخت فسیلی مورد نیاز نیروگاه‌ها، ملاحظات زیست محیطی و افزایش قیمت جهانی سوخت‌های فسیلی، چگونگی مواجهه با این چالش‌ها برای هر یک از نیروگاه‌های کشور به عنوان یک موضوع قابل اعتماد مطرح گردیده است. در طی سال‌های اخیر قوانین و مقررات مختلفی برای ارتقای میزان مصرف سوخت، کاهش آلایندگی‌های زیست محیطی و همچنین افزایش راندمان در بخش مختلف مصرف انرژی وضع و تا حدودی اجرا شده‌اند. یکی از جدی‌ترین و موثرترین این موارد، تولید همزمان می‌باشد که علاوه بر تولید انرژی الکتریکی محصولات جانبی آن نیز نظیر حرارت، برودت و بخصوص با توجه به معضل کم آئی سال‌های اخیر کشور، آب شیرین می‌باشد. در این روش راندمان استفاده از انرژی سوخت مصرفی به میزات قابل ملاحظه‌ای افزایش یافته و هدررفت و آلایندگی‌ها نیز به طور محسوسی کاهش می‌یابند.

هدف اصلی سند حاضر، بررسی و تدوین نقشه راهی در جهت توسعه فناوری روش‌های تولید همزمان برق، حرارت، برودت و آب شیرین بوده که در حال حاضر از سوخت‌های فسیلی در تأمین آنها برای نیاز کشور استفاده می‌شود.

چشم‌انداز توسعه فناوری سیستم‌های تولید همزمان برق، حرارت، برودت و آب شیرین

در اساتی تحقیق اهداف سند چشم‌انداز وزارت نیرو در
افق ۱۴۰۴، به مسئلور استفاده بینه از منابع انرژی، گنجاندن
به تأمین منابع آب پایدار و کاهش آلاینده‌های زیست
محیطی، صفت آب و برق جمهوری اسلامی ایران، در
برهه برداری از حرارت خروجی مولدهای تولید برق
کشور در مصارف مختلف (حرارت، برودت و آب
شیرین) با استفاده از فناوری‌های بومی، پیشروع و منطقه و
در سطح قابل قبولی نسبت به تراز جهانی خواهد بود.

اهداف توسعه فناوری

اهداف تعیین شده برای تحقق چشم‌انداز این سند به شرح زیر می‌باشد:

- افزایش بهره‌وری انرژی در صنعت برق و کاهش آلایندگی‌های زیست محیطی در بخش تولید انرژی الکتریکی همتراز با صنایع مشابه در سطح بین‌المللی
- تأمین آب شیرین در سواحل کشور و همچنین بازیافت آب در شهرهای بزرگ (کلان شهرها) با استفاده از سیستم‌های تولید همزمان و مناسب با میزان تولید انرژی الکتریکی (حداقل ۲۰ درصد آب مصرفی در کلان شهرها و سواحل کشور از طریق بازیافت به روش تولید همزمان به دست خواهد آمد).
- استفاده از سرمایش و گرمایش سیستم‌های تولید همزمان در تولید انرژی الکتریکی در سایر مناطق کشور مناسب با تولید آب شیرین توسعه توانمندی در تولید، مصرف و ذخیره‌سازی محصولات تولیدی در سیستم‌های تولید همزمان
- حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان و بخش‌های خصوصی در حوزه فناوری‌های سیستم‌های تولید همزمان

راهبردهای توسعه فناوری

الف- در بخش آب شیرین کن حرارتی:

- توسعه دانش فنی طراحی مبدل‌های دما پایین به کارگیری و صنعتی‌سازی مبدل‌های دما پایین
- توسعه دانش فنی مبدل‌های حرارتی و سیستم‌های انتقال به کارگیری و صنعتی‌سازی مبدل‌های حرارتی و سیستم‌های انتقال
- توسعه تکنولوژی‌های مربوط به مدیریت پساب به کارگیری و صنعتی‌سازی تکنولوژی‌های مربوط به مدیریت پساب
- توسعه دانش فنی لوله‌های حرارتی به کارگیری و صنعتی‌سازی لوله‌های حرارتی جهت به کارگیری در سیستم‌های بازیافت حرارت
- توسعه فناوری‌های پمپ‌های خلا

- به کارگیری و صنعتی‌سازی فناوری‌های پمپ‌های خلا جهت به کارگیری در آب شیرین‌کن‌های حرارتی
 - توسعه فناوری به کارگیری سیستم‌های ترکیبی حرارتی-خورشیدی
 - به کارگیری و صنعتی‌سازی سیستم‌های ترکیبی حرارتی-خورشیدی
- ب- در بخش آب شیرین‌کن الکتریکی:**

- توسعه دانش فنی طراحی و ساخت غشاها
- به کارگیری و صنعتی‌سازی غشاها برای به کارگیری در آب شیرین‌کن‌های اسمزی
- توسعه فناوری سیستم‌های ضد رسوب
- به کارگیری و صنعتی‌سازی فناوری سیستم‌های ضد رسوب
- توسعه فناوری پمپ‌های فشار بالا جهت به کارگیری در آب‌های سور
- به کارگیری و صنعتی‌سازی پمپ‌های فشار بالا جهت به کارگیری در آب‌های سور
- توسعه دانش فنی لوله‌های حرارتی
- به کارگیری و صنعتی‌سازی لوله‌های حرارتی جهت به کارگیری در سیستم‌های بازیافت حرارت
- توسعه سیستم‌های بازیافت انرژی از پمپ‌های فشار بالا
- به کارگیری و صنعتی‌سازی سیستم‌های بازیافت انرژی از پمپ‌های فشار بالا
- توسعه فناوری سیستم‌های ترکیبی خورشیدی-الکتریکی
- به کارگیری و صنعتی‌سازی سیستم‌های ترکیبی خورشیدی-الکتریکی
- توسعه فناوری سیستم‌های اسمز مستقیم
- به کارگیری و صنعتی‌سازی سیستم‌های اسمز مستقیم

ج- در بخش تولید حرارت:

- توسعه دانش فنی مبدل‌های حرارتی صفحه‌ای دما بالا
- به کارگیری و صنعتی‌سازی مبدل‌های حرارتی صفحه‌ای دما بالا
- توسعه دانش فنی مبدل‌های حرارتی صفحه‌ای دما پایین
- به کارگیری و صنعتی‌سازی مبدل‌های حرارتی صفحه‌ای دما پایین
- توسعه فناوری لوله‌های انتقال سیال
- به کارگیری و صنعتی‌سازی لوله‌های انتقال سیال
- توسعه فناوری جبران‌سازهای انقباض و انبساط حرارتی
- به کارگیری و صنعتی‌سازی فناوری جبران‌سازهای انقباض و انبساط حرارتی

توسعه فناوری‌های مبدل‌های تولید بخار مارپیچی

به کارگیری و صنعتی‌سازی فناوری‌های مبدل‌های تولید بخار مارپیچی

توسعه فناوری‌های پمپ‌های دما بالا

به کارگیری و صنعتی‌سازی پمپ‌های دما بالا

د- در بخش تولید برودت

توسعه دانش فنی مبدل‌های حرارتی صفحه‌ای دما بالا

به کارگیری و صنعتی‌سازی مبدل‌های حرارتی صفحه‌ای دما بالا

توسعه دانش فنی مبدل‌های حرارتی صفحه‌ای دما پایین

به کارگیری و صنعتی‌سازی مبدل‌های حرارتی صفحه‌ای دما پایین

توسعه فناوری لوله‌های انتقال سیال

به کارگیری و صنعتی‌سازی لوله‌های انتقال سیال

توسعه فناوری جبران‌سازهای انقباض و انبساط برودت

به کارگیری و صنعتی‌سازی فناوری جبران‌سازهای انقباض و انبساط برودت

توسعه فناوری‌های ذخیره‌ساز سرما

به کارگیری و صنعتی‌سازی فناوری‌های ذخیره‌ساز سرما

توسعه فناوری‌های سیکل‌های سه اثره

به کارگیری و صنعتی‌سازی سیکل‌های سه اثره

توسعه فناوری‌های سیکل‌های دو اثره موازی

به کارگیری و صنعتی‌سازی سیکل‌های دو اثره موازی

توسعه فناوری‌های چیلهای Adsorption

به کارگیری و صنعتی‌سازی چیلهای Adsorption

5

ه- در بخش مولدات قدرت

توسعه دانش فنی توربین‌های گازی بزرگ

به کارگیری و صنعتی‌سازی توربین‌های گازی بزرگ

توسعه دانش فنی توربین‌های گازی صنعتی

به کارگیری و صنعتی‌سازی توربین‌های گازی صنعتی

توسعه دانش فنی و طراحی و ساخت میکروتوربین‌های گازی

به کارگیری و صنعتی‌سازی میکروتوربین‌های گازی

- توسعه توربین‌های گاز جهت مصرف انواع سوخت‌های موجود در کشور
- بکارگیری و صنعتی‌سازی توربین‌های گاز جهت مصرف انواع سوخت‌های موجود در کشور
- توسعه دانش فنی ارزیابی و ارتقای موتورهای تولید برق مگاواتی
- بکارگیری، صنعتی‌سازی، ارزیابی و ارتقای موتورهای تولید برق مگاواتی
- توسعه دانش فنی موتورهای کوچک (کیلوواتی) جهت تولید برق دائم کار
- به کارگیری و صنعتی‌سازی موتورهای کوچک (کیلوواتی) جهت تولید برق دائم کار
- توسعه دانش فنی توربین‌های بخاری کندانسوری و فشار مثبت خروجی
- به کارگیری و صنعتی‌سازی توربین‌های بخاری کندانسوری و فشار مثبت خروجی
- توسعه سیکل‌های نیروگاه‌های حرارتی
- بکارگیری و صنعتی‌سازی سیکل‌های نیروگاه‌های حرارتی توسعه داده شده

اقدامات و سیاست‌های توسعه فناوری

۱. اقدامات و سیاست‌های لازم برای رفع چالش‌های کلی توسعه فناوری سیستم‌های تولید همزمان برق، حرارت، برودت و آب شیرین بر اساس کارکردهای مختلف

الف) در بخش توسعه و انتشار دانش

- حمایت از ایجاد زیرساخت‌های آزمایشگاهی مورد نیاز
 - استفاده بهینه از ظرفیت آزمایشگاه‌های تخصصی موجود به منظور جلوگیری از اتلاف منابع
 - استمرار مطالعات راهبردی مورد نیاز درخصوص فناوری نوین تولید همزمان
- ب) در بخش تأمین منابع مالی و انسانی
- انجام رایزنی‌های لازم ایجاد زمینه برای ارائه وام‌های بلند مدت با سود کم از صندوق‌های حمایتی (صندوق توسعه ملی، صندوق نسآروی و شکوفایی و ...) به توسعه‌دهندگان فناوری

• جهت‌دهی بودجه‌های پژوهشی حاکمیتی در جهت ایجاد زیرساخت‌های آزمایش و حمایت پژوهه‌های توسعه محصول و تکنولوژی مربوط به تولید همزمان

- تربیت و جذب نیروی انسانی متخصص مورد نیاز

ج) در بخش جهت‌دهی به سیستم

- تشکیل ستاد راهبری توسعه و به کارگیری فناوری‌های تولید همزمان
- تأسیس و راه اندازی دبیرخانه دائمی مدیریت راهبردی توسعه و به کارگیری تولید همزمان
- ایجاد مرکز توسعه فناوری‌های تولید همزمان

- تعیین مرکز دائمی ممیزی و صدور گواهینامه‌های سالیانه نظام تولید همزمان برتر صنعت برق
- تعیین مراکز و انجمن‌های علمی و فنی آموزش نیروی انسانی متخصص تولید همزمان و صدور گواهینامه‌های مورد تایید صنعت برق
- تدوین و پیشنهاد قوانین و مقررات مربوط به حمایت از به کار گیری و توسعه فناوری‌های نوین تولید همزمان (ایجاد بازار برای فناوری بومی) به شرح زیر:
 - ۱- اصلاح تعریفهای آب صنعتی، شرب و کشاورزی مبتنی بر فناوری‌های بومی
 - ۲- حمایت از محصولات تولید در سیستم‌های تولید همزمان با استفاده از فناوری‌های بومی (اولویت دادن به استفاده از فناوری‌ها و محصولات بومی)
 - ۳- واقعی شدن قیمت حامل‌های انرژی و پرداخت یارانه آنها به تولیدکنندگان
 - ۴- قیمت‌گذاری آلاینده‌های زیست محیطی
 - ۵- استفاده از فناوری‌های بومی برای رسیدن به اهداف بطوری که از سال ششم به بعد به اولویت نصب با سیستم‌هایی خواهد بود که بیش ۸۰ درصد از فناوری بومی استفاده نماید.
 - ۶- تعرفه‌گذاری حرارت و برودت با توجه به میزان صرفه‌جویی در مصرف سوخت تدوین استاندارد ملی برای سیستم‌های تولید همزمان
 - استخراج اطلس سیستم‌های تولید همزمان (برق-حرارت و برق و برودت) از نیروگاه‌های فعلی
 - استخراج اطلس سیستم‌های تولید همزمان (برق-حرارت و برق و برودت) بر اساس مصرف‌کنندگان بخش صنایع
 - استخراج اطلس سیستم‌های تولید همزمان (برق-حرارت و برق و برودت) بر اساس مصرف‌کنندگان بخش عمومی و تجاری
 - استخراج و تدوین اطلس تولید همزمان برای مصارف تجاری، عمومی و توزیع جمعیتی کشور از سیستم‌های تولید پراکنده
 - تهیه اطلس تولید آب شیرین در کشور بر اساس ظرفیت، منابع تولید، ذخیره و انتقال تا محل مصرف
 - تهیه ضوابط، مقررات، استانداردهای ارزیابی، اجرایی، نظارت و عملکردی سیستم‌های تولید همزمان در سطح وزارت نیرو
 - تدوین نظام صلاحیت‌سنجی و رتبه‌بندی شرکتهای فعال در زمینه تولید همزمان صنعت برق

پروژه‌های اجرایی

الف) آب شیرین کن حرارتی

- توسعه دانش فنی طراحی و ساخت مبدل‌های دما پایین
- توسعه دانش فنی مبدل‌های حرارتی و سیستم‌های لوله‌کشی با قابلیت ضدرسوب جهت افزایش کارآیی Antifouling
- توسعه تکنولوژی‌های مربوط به مدیریت پساب و پیش فرآوری مربوط به آب شیرین کن‌ها
- توسعه دانش فنی لوله‌های حرارتی جهت به کارگیری در سیستم‌های بازیافت حرارت
- توسعه فناوری‌های پمپ‌های خلا جهت به کارگیری در آب شیرین کن‌های حرارتی
- توسعه فناوری به کارگیری سیستم‌های ترکیبی حرارتی-خورشیدی

ب) فناوری آب شیرین کن الکتریکی

- توسعه دانش فنی طراحی و ساخت غشاها برای به کارگیری در آب شیرین کن‌های اسمزی
- توسعه فناوری سیستم‌های ضد رسوغ و تمیزکاری غشاها
- توسعه فناوری پمپ‌های فشار بالا جهت به کارگیری در آب‌های سور (دریا) و درون سرزمینی
- توسعه دانش فنی لوله‌های حرارتی جهت به کارگیری در سیستم‌های بازیافت حرارت
- توسعه سیستم‌های بازیافت انرژی از پمپ‌های فشار بالا در روش اسمزی
- توسعه فناوری سیستم‌های ترکیبی خورشیدی-الکتریکی
- توسعه فناوری سیستم‌های اسمز مستقیم Forward Osmosis

ج) فناوری تولید حرارت

- توسعه دانش فنی مبدل‌های حرارتی صفحه‌ای دما بالا
- توسعه دانش فنی مبدل‌های حرارتی صفحه‌ای دما پایین
- توسعه فناوری لوله‌های انتقال سیال با تلفات حرارتی پایین
- توسعه فناوری جبران‌سازهای انقباض و انبساط حرارتی
- توسعه فناوری‌های مبدل‌های تولید بخار مارپیچی
- توسعه فناوری‌های پمپ‌های دما بالا

د) فناوری تولید برودت

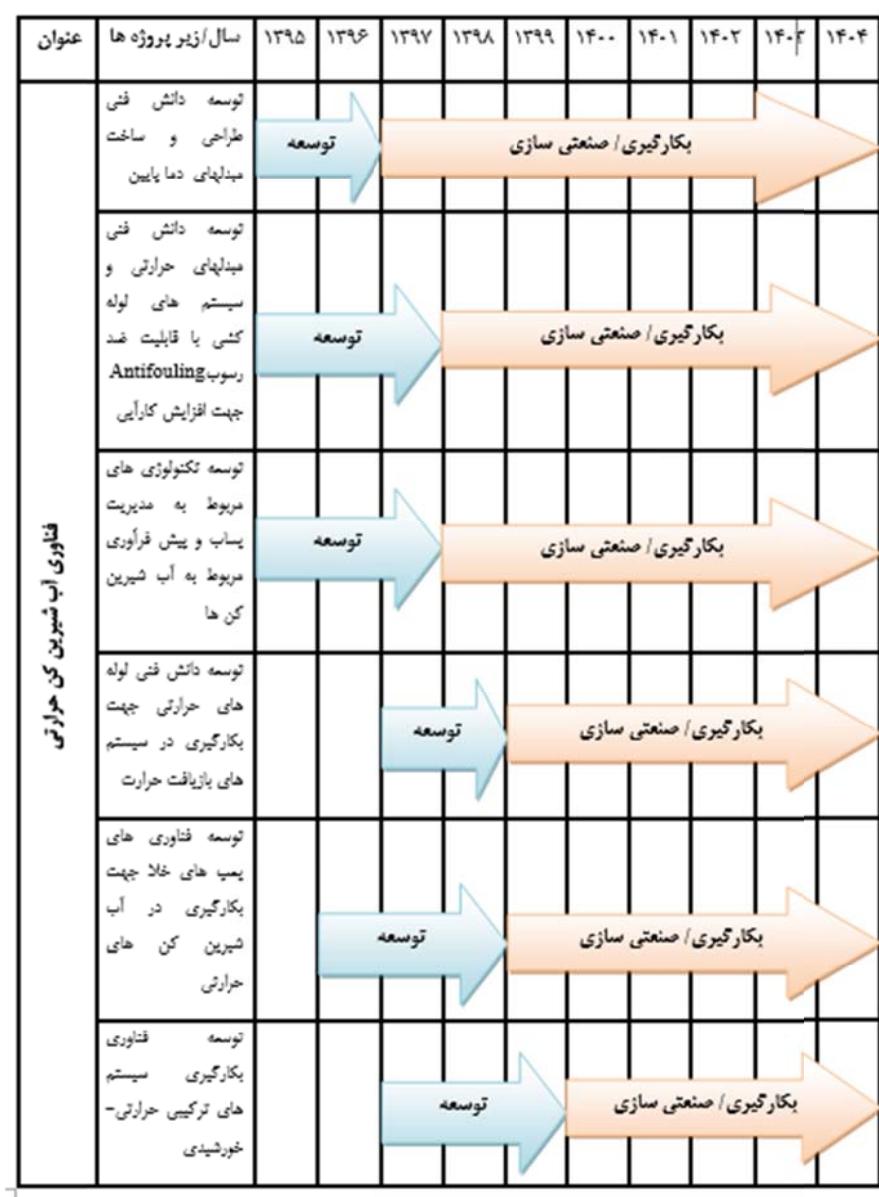
- توسعه دانش فنی مبدل‌های حرارتی صفحه‌ای دما بالا
- توسعه دانش فنی مبدل‌های حرارتی صفحه‌ای دما پایین
- توسعه فناوری لوله‌های انتقال سیال با تلفات حرارتی پایین

- توسعه فناوری جبران‌سازهای انقباض و انبساط برودت
 - توسعه فناوری‌های ذخیره‌ساز سرما
 - توسعه فناوری‌های سیکل‌های سه اثره
 - توسعه فناوری‌های سیکل‌های دو اثره موازی
 - توسعه فناوری‌های چیلهای Adsorption
- ه) فناوری مولدهای قدرت
- توسعه دانش فنی توربین‌های گازی بزرگ / نیروگاهی
 - توسعه دانش فنی توربین‌های گازی صنعتی
 - توسعه دانش فنی و طراحی و ساخت میکروتوربین‌های گازی
 - توسعه و ارتقای دانش فنی توربین‌های گاز جهت مصرف انواع سوخت‌های موجود در کشور
 - توسعه دانش فنی ارزیابی و ارتقای موتورهای تولید برق مگاواتی
 - توسعه دانش فنی و ارتقای موتورهای کوچک (کیلوواتی) جهت تولید برق بصورت پیوسته
 - توسعه دانش فنی توربین‌های بخاری کندانسوری و فشار مثبت خروجی
 - توسعه سیکل‌های نیروگاههای حرارتی برای به کارگیری در سیستم‌های تولید همزمان

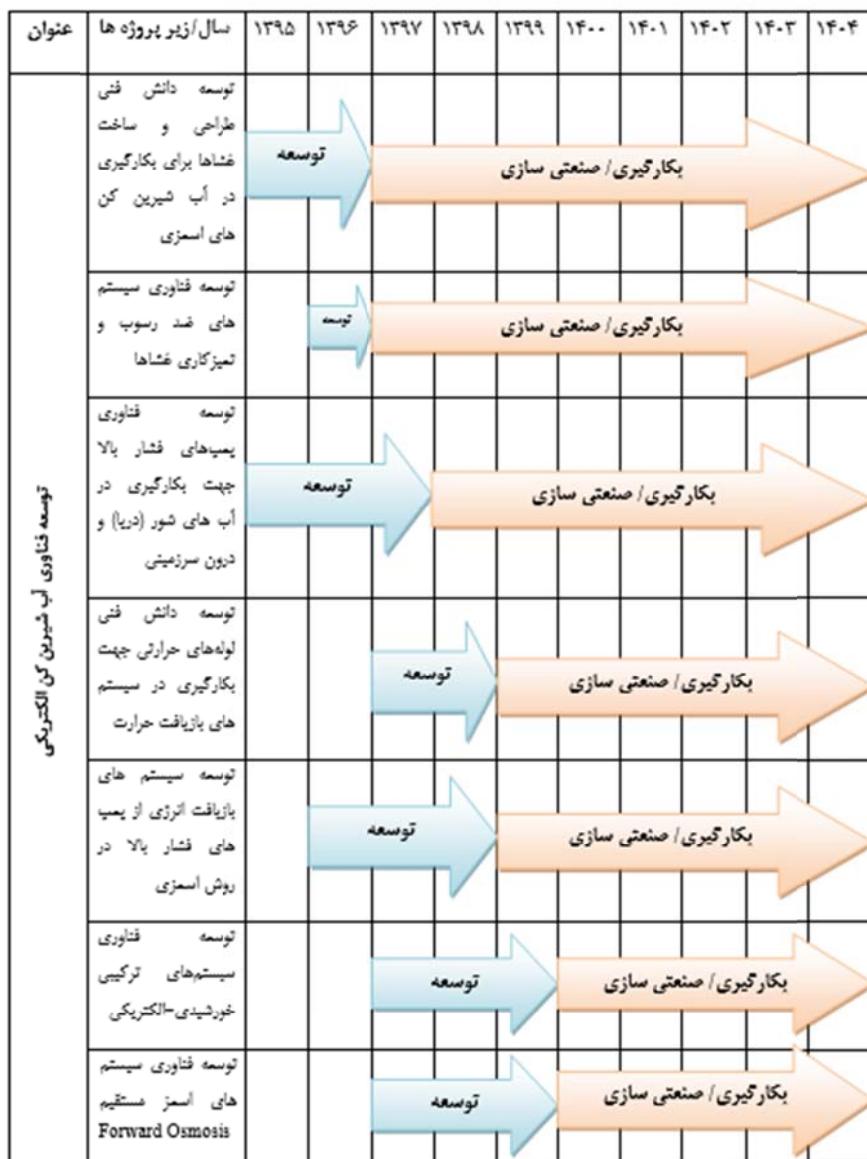
ردنگاشت (نقشه‌راه) توسعه فناوری سیستم‌های تولید همزمان برق، حرارت، برودت و آب

شیرین

نقشه راه توسعه فناوری آب شیرین کن حرارتی

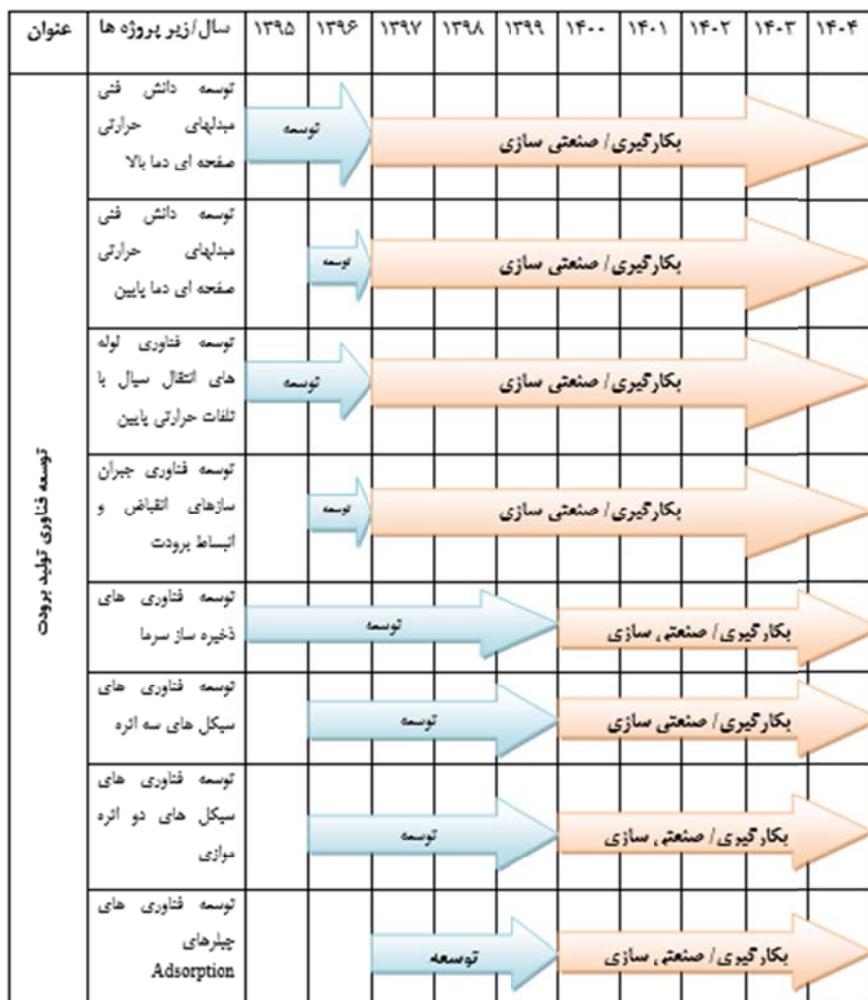
نقشه‌راه توسعه فناوری آب شیرین کن الکتریکی

نقشه‌راه توسعه فناوری تولید حرارت

نقشه‌راه توسعه فناوری تولید برودت

نقشه‌راه توسعه فناوری مولدهای قدرت

